

Vergaderjaar 2008–2009

28 345

Aanpak huiselijk geweld

Nr. 89

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 28 mei 2009

Tijdens het Algemeen Overleg met uw Kamer op 19 november 2008 (Kamerstuk 28 345, nr. 73) heb ik u toegezegd dat ik het voorstel van de gemeenten Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht (G4) voor een Wet huiselijk geweld per onderdeel zal bekijken om te beoordelen of, zoals de G4 stellen, er een wettelijke regeling moet komen of dat op een andere manier hetzelfde doel kan worden bereikt. Hierna geef ik, mede namens de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de minister voor Jeugd en Gezin en de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), onze bevindingen weer.

1. Inleiding

De bestrijding van huiselijk geweld, eengerelateerd geweld, kindermishandeling en vrouwelijke genitale verminking heeft volop de aandacht van het kabinet. In de brief aan de Tweede Kamer van 20 november 2008¹ over de meldcode hebben de staatssecretaris van VWS, de minister voor Jeugd en Gezin en ik u kort de ernst van de problematiek van huiselijk geweld geschetst. Deze brief is een vervolg op onze brief van 9 september 2008², waarin u is toegezegd dat er een wettelijke verplichting komt tot het gebruik van een meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Een kabinetsvoorstel tot een Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling wordt voorbereid. In dit wetsvoorstel is de verplichting tot het hanteren van een meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling opgenomen, alsmede een regeling van het meldrecht huiselijk geweld en ook het voorzien in een meldpunt huiselijk geweld. Hiermee is reeds een aantal belangrijke voorstellen van de G4 overgenomen. In de volgende paragraaf reageren wij op de verschillende onderdelen uit het G4-voorstel afzonderlijk.

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2008–2009, 28 345, nr. 72.

² Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 28 345, nr. 71.

2. Reactie per onderdeel

Wijziging Wetboek van Strafrecht bij betrokkenheid kind

De G4 staan een wijziging van het Wetboek van Strafrecht voor in die zin dat de kennelijke aanwezigheid van een kind bij het plegen van huiselijk geweld als een strafverzwarende omstandigheid wordt aangemerkt.

Allereerst merk ik op dat in artikel 304 van het Wetboek van Strafrecht al een strafverzwarende bepaling is opgenomen. Voor iemand die zijn echtgenoot, partner of kind mishandelt, kan een verhoging van de maximum gevangenisstraf met één derde worden geëist.

Een nieuwe categorie van strafverzwaring is daarom niet nodig. Een kind dat getuige is van huiselijk geweld zal dit in het algemeen zijn in de situatie als bedoeld in artikel 304. Daarnaast heb ik tijdens het Algemeen Overleg van 19 november 2008 nog opgemerkt dat bij de strafeis rekening kan worden gehouden met de omstandigheden van de mishandeling en dat dus ook de rechter daarmee rekening kan houden.

Bestrijding psychisch geweld

Voor de aanpak van psychisch geweld stellen de G4 een aparte regeling in het civiele recht voor. Hiermee zou een duidelijke norm worden gesteld die psychisch geweld als gedraging als onrechtmatig kwalificeert en het recht op schadevergoeding opent.

Deze mogelijkheid wordt in het civiele recht al geboden in artikel 162, Boek 6, van het Burgerlijk Wetboek. Op grond daarvan kan een ieder schadevergoeding vorderen in geval van onrechtmatige daad die jegens hem of haar is gepleegd.

Het regelen van meldcode en meldrecht

De G4 bepleiten een wettelijke regeling van een meldcode en het meldrecht. Ik verwijs u naar de hiervoor genoemde brief van 20 november 2008, waarin is beschreven hoe de regeling van een meldcode eruit gaat zien en is aangekondigd dat ook wordt voorzien in een meldrecht.

Het vastleggen van de gemeentelijke taken

De G4 stellen dat de gemeentelijke taak om huiselijk geweld te bestrijden de afgelopen jaren fors is gegroeid. De gemeente heeft een regierol bij de aanpak van huiselijk geweld. De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) biedt gemeenten onvoldoende houvast bij de invulling van hun taken en (regie)rol, hetgeen zou leiden tot een ongewenste diversiteit in aanpak onder de diverse gemeenten, aldus de G4. Zij bepleiten dat de taken van de gemeenten expliciet via wetgeving worden benoemd en dat daarnaast een afstemmingsbevoegdheid wordt opgenomen, die het beter mogelijk maakt om ketenpartners aan te spreken op hun inspanningsverplichtingen.

Extra wetgeving op dit punt is naar mijn mening niet nodig. Uit het overzicht op pagina 21 van het voorstel van de G4 blijkt dat voor gemeenten duidelijk is welke taken zij dienen te verrichten ter bestrijding van huiselijk geweld. Deze taken vloeien voort uit de Wmo en de Wet tijdelijk huisverbod. Gemeenten zijn op grond van de Wmo verantwoordelijk voor maatschappelijke ondersteuning. Maatschappelijke ondersteuning omvat de activiteiten die het mensen mogelijk maakt om mee te doen in de samenleving. Daaronder valt ook het bieden van opvang en het ondersteunen van slachtoffers van huiselijk geweld, zodat zij (weer) kunnen

deelnemen aan de maatschappij. De Wmo geeft gemeenten beleidsvrijheid, omdat het per gemeente kan verschillen waar een knelpunt zit of waar extra aandacht nodig is. Dit betekent echter geen vrijblijvendheid. Gemeenten zijn wettelijk verplicht om in het kader van de Wmo een beleid te voeren ter bestrijding van huiselijk geweld. Daarnaast biedt de Wet tijdelijk huisverbod gemeenten een bestuurlijke maatregel om in situaties van huiselijk geweld escalatie te voorkomen en hulp te bieden aan de betrokkenen.

Het (nogmaals) apart wettelijk vastleggen van deze gemeentelijke taken heeft geen toegevoegde waarde.

Tot slot merk ik op dat in lopende wetsvoorstellen (wetsvoorstel Centra voor Jeugd en Gezin en wetsvoorstel regierol gemeenten) wordt gewerkt aan een vorm van afstemmingsbevoegdheid c.q. doorzettingsmacht voor het college van Burgemeester en Wethouders.

Wettelijke basis voor de Advies- en Steunpunten Huiselijk Geweld (ASHG)

De G4 bepleiten een wettelijke regeling van een meldpunt voor huiselijk geweld. Ook op dit punt verwijs ik naar de brief van 20 november 2008. In de voorgestane Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling wordt voorzien in de regeling van een meldpunt. Daarbij wordt aangesloten bij de al bestaande infrastructuur van ASHG's in de 35 centrumgemeenten vrouwenopvang.

Wettelijke basis voor het toekennen van financiële middelen voor de uitvoering van de taken

De G4 merken op dat de invoering van de Wet tijdelijk huisverbod gepaard gaat met deels nog niet structureel gedekte middelen en dat de ASHG's zijn ingericht met een tijdelijke stimuleringsregeling. Structurele en toekomstgerichte financiering zou thans gewenst zijn.

Dit voorstel is inmiddels achterhaald, omdat bij de invoering van de Wet tijdelijk huisverbod middelen aan de gemeenten ter beschikking zijn gesteld. Verder zijn de middelen van de tijdelijke stimuleringsregeling voor de ASHG's vanaf 1 januari 2008 structureel toegevoegd aan de specifieke uitkering vrouwenopvang. Daarnaast stelt de staatssecretaris van VWS in het kader van haar beleidsbrief «Beschermd en weerbaar, intensivering van de hulp en opvang bij geweld in afhankelijkheidsrelaties»¹ structureel extra middelen beschikbaar, bijna € 18 miljoen in 2008 oplopend tot ruim € 32 miljoen vanaf 2012. Deze structurele middelen zijn onder andere bestemd voor de versterking van de ASHG's en voor de uitvoering van de Wet tijdelijk huisverbod (zoals crisisinterventie, de opvang van een uithuisgeplaatste en hulp ná het huisverbod).

Regeling voor aparte/speciale rechtbanken of rechter huiselijk geweld

In het voorstel van de G4 wordt tot slot bepleit om in de aanpak van huiselijk geweld ook plaats te maken voor een speciale rechtbank of speciale kamer of rechter binnen een rechtbank. Zij verwijzen hierbij naar het buitenland alwaar speciale huiselijk geweldrechtbanken bestaan.

De beoogde voordelen van een geïntegreerde aanpak (straf- en civielrecht) en een meer probleemgeoriënteerde benadering in situaties van huiselijk geweld zijn dat er beter voor gezorgd kan worden dat het geweld stopt, dat er makkelijk een gedragsverandering bij de pleger teweeg kan worden gebracht door middel van een combinatie van strafrechtelijke en

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 28 345 en 22 894, nr. 51.

hulpverleningsinterventies en dat het slachtoffer beter in de gelegenheid wordt gesteld om in vrijheid keuzes te maken.

Voorname doelen worden reeds nagestreefd met de Wet tijdelijk huisverbod.

3. Conclusie

Het voorstel voor een Wet huiselijk geweld van de G4 heeft tot doel om de knelpunten in de aanpak van huiselijk geweld te verhelpen. Ik benadruk dat een wettelijke regeling geen doel op zich is. Doel is het bestrijden van huiselijk geweld.

De Wmo, de inmiddels in werking getreden Wet tijdelijk huisverbod en het thans in voorbereiding zijnde wetsvoorstel Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling geven een duidelijk signaal af dat huiselijk geweld een ernstig maatschappelijk probleem betreft, dat aangepakt dient te worden. In de voorgestane regeling van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling zijn drie voorstellen (regeling van de meldcode, het meldrecht en het meldpunt) van de G4 opgenomen. Dit wetsvoorstel zal bijdragen aan een nog betere aanpak van huiselijk geweld. De overige voorstellen van de G4, zoals hiervoor besproken, behoeven naar mijn mening geen nadere uitwerking in een wettelijke regeling, omdat de voorgestane doelen op andere wijze reeds (kunnen) worden bereikt.

Samengevat zijn er voor de gemeenten voldoende wettelijke instrumenten om, niet vrijblijvend, huiselijk geweld aan te pakken. Vanzelfsprekend blijf ik met de G4 en andere (centrum)gemeenten over de aanpak van huiselijk geweld in gesprek. Gezamenlijk optrekken is en blijft noodzakelijk. De grote betrokkenheid van de gemeenten bij deze problematiek, die ook blijkt uit de presentatie van het concept-wetsvoorstel door de G4, geeft vertrouwen in de samenwerking bij de aanpak van huiselijk geweld.

De minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin